

УДК 336:[332.122:338]

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-2-38>**Шалигіна І.В.***кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Сумського національного аграрного університету***Лук'яненко Т.І.***магістр зі спеціальності
«Фінанси, банківська справа та страхування»
Сумського національного аграрного університету***Shalyhina Iryna***Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, banking and insurance
Sumy National Agrarian University***Lukyanyenko Tatiana***Master's degree in specialty
Finance, Banking and Insurance
Sumy National Agrarian University*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОГО ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

ESTIMATION OF EFFECTIVE FINANCIAL MAINTENANCE AND MANAGEMENT IN THE TERRITORIAL COMMUNITY

АНОТАЦІЯ

У статті визначено сутність та значення фінансової децентралізації в Україні. Саме зараз найважливішим є вирішення низки актуальних питань, що пов'язані з подальшою реалізацією процесу євроінтеграції через значний розвиток місцевої та регіональної децентралізації. Сформована та затверджена нова законодавча база стала основою для реформування місцевого самоврядування і тим самим активізувала більш швидкий процес об'єднання громад у територіальні. Розглянуто роль реформування місцевого самоврядування і створення спроможних об'єднаних територіальних громад в Сумському регіоні. Одним із важливих інструментів фінансового забезпечення громад, окрім власних доходів, є додаткове бюджетне фінансування через бюджетні трансферти, зокрема субвенцію на поліпшення інфраструктури, тому у статті проаналізовано отримання ОТГ Сумщини саме цього трансферту. Надано оцінку формування фінансових ресурсів Нижньосіровоатської ОТГ, а за результатами дослідження визначено напрями подальшого її розвитку, фінансового забезпечення та перспективи залучення додаткових фінансових ресурсів.

Ключові слова: фінансова децентралізація, бюджетна субвенція, бюджет громади, фінансове управління, фінансове забезпечення, органи місцевого самоврядування.

АННОТАЦИЯ

В статье определены сущность и значение финансовой децентрализации в Украине. Именно сейчас самым важным является решение ряда актуальных вопросов, связанных с дальнейшей реализацией процесса евроинтеграции через развитие местной и региональной децентрализации. Сформированная и утвержденная новая законодательная база стала основой для реформирования местного самоуправления и тем самым активизировала более быстрый процесс объединения общин в территориальные. Рассмотрена роль реформирования местного самоуправления и создание финансово устойчивых объединенных территориальных общин в Сумском регионе. Одним из важных инструментов финансового обеспечения общин, кроме собственных доходов, является дополнительное бюджетное финансирование через бюджетные трансферты, в том числе субвенции на улучшение их инфраструктуры,

поэтому в статье проанализировано получение ОТГ Сумщины именно этого трансферта. Дана оценка формирования финансовых ресурсов Нижнесыроватской ОТГ, а по результатам исследования определены направления дальнейшего ее развития, финансового обеспечения и перспективы привлечения дополнительных финансовых ресурсов.

Ключевые слова: финансовая децентрализация, бюджетная субвенция, бюджет общины, финансовое управление, финансовое обеспечение, органы местного самоуправления.

ANNOTATION

In article the essence and value of financial decentralization in Ukraine is defined. Right now the most important is the decision of some the pressing questions connected with the further realization of process of euro integration through development of local and regional decentralization. The generated and confirmed new legislative base became a basis for local government reforming and by that made active faster process of association of communities in the territorial. The important role in the given processes plays local government reforming according to substantive provisions of the European charter of local government. Therefore increase of efficiency of financial maintenance and management of development in certain territory is actual at the present stage of development of the state as a whole and regions in particular. The role of reforming of local government and creation of financially steady incorporated territorial communities in the Sumy region are considered. One of the important tools of financial maintenance of communities except own incomes is additional budgetary financing through budgetary transfers, including subventions on improvement of their infrastructure. The local budget – the most numerous a link of budgetary system of Ukraine which, accordingly, is its base, plays the important role in redistribution of an internal total product, financing of public services, first of all a social orientation, make direct impact on satisfaction of various requirements of the population. Local budgets including budgets ITC are independent and do not join in structure of the State budget of Ukraine, and also in other local budgets. Therefore in article the sums received in incorporated territorial communities of Sumy region this transfer have been analysed. The estimation of formation of financial resources Nizhnesyrovatska ITC is given, and by results of research directions of

its further development, improvement of quality of a life and work through effective uses as available financial resources and search of investment resources for development of more profitable business of a community, financial maintenance and prospect of attraction of additional financial resources have been defined.

Key words: financial decentralization, budgetary subvention, the community budget, finance administration, financial maintenance, local governments.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні найбільш важливим для України є спрямування усіх своїх зусиль на процес реалізації вибраного євроінтеграційного курсу саме з питань розвитку місцевої та регіональної децентралізації [3, с. 219]. Основний результат його діяльності полягає у досягненні ефективного розподілу всіх повноважень між самими органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади різних рівнів.

Реалізація відповідної реформи в країні вже давно розпочата, а в основу покладено такі програми розвитку, як Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, Програма діяльності Уряду України, «Стратегія – 2020», розроблена та запропонована Президентом України, а також інші програми щодо проведення інших реформ. Формування та затвердження законодавчої основи реформування місцевого самоврядування стало поштовхом саме для активізації процесу об'єднання громад у територіальні, формування з них найбільш оптимальних, удосконалення механізмів та інструментів формування нової системи місцевого самоврядування [3, с. 106].

Подальша демократизація суспільства та децентралізація влади на засадах субсидіарності були й є найголовнішими пріоритетами розвитку України. Важливу роль у цьому відіграє ефективність реформування місцевих органів самоврядування відповідно до основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування. Отже, підвищення ефективності фінансового забезпечення та управління розвитком на певній території є актуальним на сучасному етапі розвитку держави у цілому та регіонів зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Опрацьовані наукові джерела інформації дали можливість визначити, що процесами фінансової децентралізації та її значенням для економічного зростання всієї України у цілому та громад зокрема займалися такі вітчизняні дослідники: Ю.І. Слобожан, Б.М. Ганущак, Ю.В. Данилишин, М. Пасічник, І.З. Власюк, Л.Д. Сторонянська, Н. Янюк та ін. Питаннями фінансового забезпечення місцевих бюджетів, зокрема об'єднаних територіальних громад, займалися такі науковці, як Н.В. Василюва, Н.М. Гринчук, Т.М. Дерун та ін.

Нами також було з'ясовано й те, що всі зазначені питання є достатньо актуальними в умовах сьогодення, а деякі питання реформу-

вання фінансового забезпечення місцевого самоврядування поки що не повністю досліджені.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є оцінка фінансового забезпечення та управління функціонуючими об'єднаними територіальними громадами Сумського регіону, зокрема Нижньосирватської ОТГ, та визначення напрямів її подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В Україні нова бюджетна модель була запроваджена у 2015 р. і спрямована на забезпечення фінансової децентралізації, а саме на збільшення обсягу фінансових ресурсів у розпорядженні органів місцевого самоврядування і формування фінансово спроможних територіальних громад.

У країні останнім часом дійсно відбуваються позитивні зміни в напрямі проведення процесу децентралізації (за рахунок саме позитивного європейського досвіду бюджетних реформ), але фактично їх запровадження постійно викликає значні дебати та обговорення не тільки на політичній арені, а й у наукових колах. За визначенням бюджетна децентралізація – перенесення надходження доходів або здійснення витрат грошових коштів на більш низький рівень самоврядування за збереження фінансової відповідальності. Саме механізм формування доходів та витрат місцевого самоврядування у проведенні відповідних реформ має призвести до ефективності формування даних громад [4, с. 43].

Питання фінансування суб'єктів господарювання будь-якої форми діяльності тісно пов'язане саме з поняттям його фінансового забезпечення. Тому існуючі трактування даного поняття в сучасній науковій літературі є також різноманітними і більше застосовуються до підприємств. Такі вчені, як В.М. Опарін, В.І. Оспішев, С.І. Юрій, В.М. Федосов, зазначають, що фінансове забезпечення є процесом організації фінансування на основі відповідної системи фінансування, до якої відносять сомофінансування, кредитування та зовнішнє фінансування. На думку ж О.І. Москаль, «фінансове забезпечення є сукупністю економічних відносин, що виникають із приводу пошуку, залучення й ефективного використання фінансових ресурсів та організаційно-управлінських принципів, методів і форм їхнього впливу на соціально-економічну життєдіяльність, що реалізується через систему фінансування у формах самофінансування, кредитування і безповоротного фінансування з бюджету». Саме таке визначення більш підходить до забезпечення фінансовими ресурсами таких суб'єктів фінансових відносин, як об'єднані територіальні громади.

Процес місцевої децентралізації – це складна та глибинна реформа, що перебудовує модель адміністративного управління країною та розподілу державних фінансових ресурсів. Можна сказати, що не всі європейські країни пройшли

даний шлях швидко, безболісно та ефективно для своєї економіки. Зараз дану реформу можна вважати найбільш успішною, оскільки завдяки тому, що повноваження та фінансові ресурси передано на місця, об'єднані громади мають можливість самостійно приймати всі рішення та особисто відповідати за їх запровадження. Відповідно до цього, зараз і виникає питання щодо дослідження окремих важливих аспектів ефективного існування та розвитку ОТГ за рахунок ефективності формування власних бюджетів, їх використання та менеджменту.

Провівши дослідження думок авторів, пропонуємо наше тлумачення даного визначення: під фінансовим забезпеченням об'єднаної територіальної громади можна розуміти взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємоузгодженість форм, методів, джерел та умов отримання і залучення фінансових ресурсів (державне фінансування та кредитування) у власний грошовий обіг із метою забезпечення ефективної господарської діяльності функціонування та стабільного соціального-економічного розвитку громади.

Практично автономними від державного бюджету стали місцеві бюджети за рахунок проведення фінансової децентралізації в країні за останні п'ять років. Це дало можливість планувати подальший розвиток громад та отримувати реальні інвестиції для запровадження проєктів оновлення застарілої або відсутньої інфраструктури в них. Інфраструктурна субвенція спрямовується з державного бюджету для того, щоб місцеві бюджети мали можливість поліпшувати якість надання адміністративних послуг, розробляти та запроваджувати проєкти щодо ремонту вулиць, доріг і мостів у своїх громадах.

Подальший процес реформування місцевих бюджетів України через їх децентралізацію та зміну адміністративно-територіального устрою має забезпечити в подальшому територіальну відповідальність між повноваженнями органів місцевого самоврядування, а також доходами, що будуть надходити у їх розпорядження та відповідними їх видатками. Також вони мають посилюватися не через використання тільки адміністративних механізмів, а саме через запровадження ринкових, які мають різні форми і методи їх забезпечення [5, с. 14].

Місцевий бюджет є багатокількісною ланкою національної бюджетної системи, яка, відповідно, є її основою та відіграє важливу роль у процесі перерозподілу отриманого ВВП, фінансування публічних послуг, передусім соціальної спрямованості, для здійснення безпосереднього ефективного впливу на задоволення потреб населення на місцях. Згідно із законодавчою базою, місцеві бюджети об'єднаних територіальних громад є самостійними і не можуть включатися до складу як державного, так й інших місцевих бюджетів.

Значного свого розвитку на Сумщині реформи децентралізації зазнали саме в 2018 р., і на той час вона була одним із лідерів серед україн-

ських центрів регіонального розвитку. На Сумщині з початку 2018 р. вже існувало 18 ОТГ, і область займала шосте місце саме за кількістю сформованих об'єднаних територіальних громад у регіоні. У 2019 р. Сумський регіон налічував уже 142 громади, у 2020 р. – 298 громад і зараз також стабільно входить до лідерів щодо запровадження та розвитку децентралізації. Саме у 2020 р. Сумщина зазнає значних змін у своєму територіальному устрої із закінченням реформи децентралізації та проведенням місцевих виборів.

Органам місцевого самоврядування було надано додаткові видаткові повноваження через нові стабільні джерела доходів для їх реалізації: бюджетне фінансування та частини податків, що перейшли у їх повноваження. Таким чином, держава фінансово підтримує ОТГ, передбачивши їм у державному бюджеті саме субвенції, зокрема на формування та розвиток інфраструктури територій громад, освіти, охорону здоров'я тощо [1, с. 127].

Бюджет об'єднаної територіальної громади розподіляється на загальний та спеціальний фонди, а їхні складові частини визначаються виключно Бюджетним кодексом. Передача коштів між ними дозволена тільки в межах бюджетних призначень шляхом рішення відповідної ради. Також громади можуть створювати резервний фонд, із якого кошти можуть використовувати громади тільки для здійснення будь-яких непередбачених видатків (що могли бути передбачені під час складання проєкту бюджету). Компетенції щодо рішення про їх виділення надані виключно виконавчим органам місцевого самоврядування.

Останнім часом можна визначити позитивну тенденцію до зростання доходної частини бюджету ОТГ, тому що збільшується їх ресурсна база через передачу з державного бюджету плати за надання адміністративних послуг та державного мита, а також за місцевими бюджетами закріплено 100% податку на майно та землю. Ще вони мають доходи через запровадження збору з роздрібного продажу підкацизних товарів за ставкою 5% від вартості реалізованої продукції, 60% податку на доходи фізичних осіб та передачу ним 25% екологічного податку. Також до бюджету громади спрямовується 100% єдиного податку та 100% податку на прибуток установ комунальної власності [4, с. 20].

Основа фінансового забезпечення місцевого самоврядування ОТГ становлять:

- 1) фінансові ресурси місцевого бюджету, що складаються з надходжень від місцевих податків та зборів; із коштів, отриманих від приватизації об'єктів комунальної власності самої громади; фінансових ресурсів за рахунок проданих земельних ділянок та інших об'єктів комунальної власності; надходження трансфертів із бюджету відповідно до українського законодавства; коштів, отриманих від діяльності громади на фінансовому ринку (тобто доходи від

розміщених цінних паперів або кредитів); інших доходів;

2) фінансові ресурси тих підприємств, установ та організацій, що є в комунальній власності самої громади, у т. ч. й тих, що знаходяться та функціонують не в межах даної окремої громади;

3) доходи від корпоративних прав підприємств, установ та організацій, що засновані Радою відповідної громади;

4) інші фінансові ресурси та надходження [2, с. 17].

Умовно доходи бюджетів об'єднаних громад можна поділити на власні (органи місцевого самоврядування отримують на власній території, переважно це податкові та неподаткові доходи) і передані (доходи, що йдуть із державного бюджету на безповоротній основі – міжбюджетні трансферти). У 2019 р. до бюджетів 806 об'єднаних територіальних громад України було спрямовано 39,4 млрд грн, якщо брати в розрахунок на одного мешканця по всіх ОТГ – 4 737,7 грн. У 266 об'єднаних громадах, а це 33% від загальної кількості громад, зазначений показник перевищував середній показник по всіх громадах країни. При цьому визначено, що практично незалежними від дотацій були громади – міста обласного значення, де загальна чисельність населення близько 1 891,0 тис осіб. У 27 об'єднаних громадах рівень залежності від трансфертів та дотацій становив лише 9,1%, що є найменшим значенням.

Об'єктом нашого дослідження є Нижньосироватська об'єднана територіальна громада, яка функціонує три роки і до якої входить п'ять сіл: Нижня Сироватка, Старе Село, Гірне, Барвінкове, Вишневе. Розглянемо бюджет громади за 2017–2019 рр. (табл. 1).

Таким чином, протягом дослідженого періоду дохідна частина бюджету Нижньосироватської ОТГ зросла на 15 751,8 тис грн, а видаткова частина – на 26 684,6 тис грн. Разом відхилення між доходами та видатками у 2017 р. становить 4 721,7 тис грн, а в 2018 р. – 2 453,9 тис грн. У 2019 р. перевищення видатків (53 611,5 тис грн) над доходами (47 400,4 тис грн) становило 6 211,1 тис грн.

У 2017 р. загальний фонд мав розмір 3 784,4 тис грн, із них: освітня субвенція – 214,2 тис грн, медична – 3,1 тис грн, субвенція на соціально-економічний розвиток – 192,0 тис грн, дотація з місцевого бюджету на утримання закладів освіти та охорони

здоров'я – 118,3 тис грн, а сума власних коштів – 3 256,8 тис грн. У спеціальному фонді залишок коштів становив 234,4 тис грн, у тому числі сума бюджету розвитку – 121,6 тис грн.

У 2018 р. загальний фонд громади становив 6 208,4 тис грн, із них: освітня субвенція – 1 778,0 тис грн, субвенція на соціально-економічний розвиток – 104,9 тис грн, дотація з державного бюджету на утримання закладів освіти та охорони здоров'я – 44,8 тис грн, а власні кошти – 4 280,7 тис грн. У спеціальному фонді залишок коштів становив 237,6 тис грн, у тому числі сума бюджету розвитку – 121,6 тис грн.

У 2019 р. загальний фонд громади становив 5 562,5 тис грн, у тому числі на котловому рахунку сума у розмірі 3 511,8 тис грн, надано освітню субвенцію у розмірі 1 750,3 тис грн, інші рахунки – 300,4 тис грн, власні кошти – 4 280,7 тис грн. Залишок коштів за спеціальним фондом – 274,6 тис грн.

Розглянемо рис. 1.

Проведена оцінка виконання бюджету Нижньосироватської ОТГ за досліджуваний період свідчить про те, що в громаді був значно високий рівень залежності доходів саме від офіційних державних трансфертів. Питома вага трансфертів у сукупній величині доходів цієї громади коливається за 2017–2019 рр. у межах 60–80%. Далі йдуть податкові надходження, у середньому це 20–35% від сукупних доходів громади. А щодо власних неподаткових доходів, то вони становлять лише близько 3–5% від обсягу доходів до бюджету. Протягом періоду дослідження відсутні будь-які доходи від операцій із капіталом.

Міжбюджетне регулювання спрямоване на перерозподіл фінансових ресурсів між бюджетами всіх ланок бюджетної системи України, для того щоб забезпечити здійснення видатків відповідно до законодавства. Саме цьому методу належить особлива роль у формуванні бюджетної політики та організації бюджетного процесу в країні у цілому та на місцях зокрема [2, с. 112].

Однією з форм реалізації засад міжбюджетного регулювання є міжбюджетні трансферти, до яких відносять кошти, що безоплатно та безповоротно надаються з одного бюджету до іншого, а їх перелік визначено ст. 97 Бюджетного кодексу [1, с. 27].

Як було зазначено, інфраструктурна субвенція може бути одним із важливих інструментів

Таблиця 1
Затверджений бюджет сільської об'єднаної територіальної громади на 2017–2019 рр.

Назва	Роки дослідження			Відхилення 2019 до 2017 (+,-)
	2017	2018	2019	
	тис грн	тис грн	тис грн	
Доходи	31648,6	44005,4	47400,4	15751,8
Видатки	26926,9	41551,5	53611,5	26684,6
Відхилення між доходами і видатками	4721,7	2453,9	-6211,1	-10932,8

Джерело: складено за даними фінансової звітності ОТГ

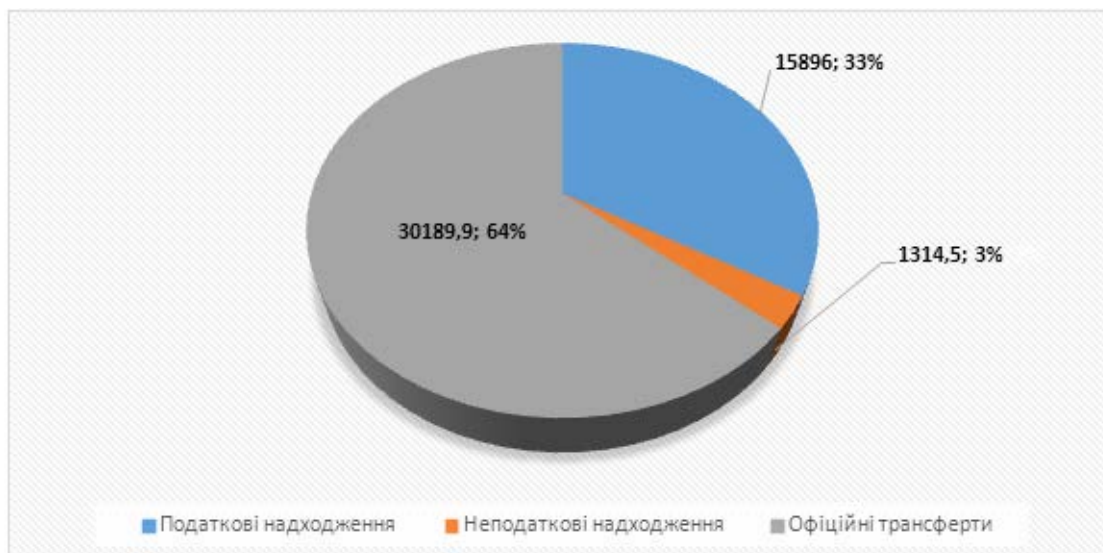

Рис. 1. Дохідна частина бюджету Нижньосироватської ОТГ за 2019 р., тис грн

Джерело: власні розрахунки відповідно до звітності ОТГ

додаткового фінансування та підтримки розвитку місцевих громад. За даними рис. 2, об'єднані територіальні громади Сумського регіону використали 68,2 млн грн субвенції на поліпшення власної інфраструктури, що була отримана з державного бюджету в 2019 р.

Вона була розподілена між ОТГ, що були створені в області протягом 2015–2019 рр. У цілому по Україні вона була запланована у сумі 2,1 млрд грн.

Більш детальний аналіз отриманих міжбюджетних трансфертів до бюджету Нижньосироватської ОТГ за 2017–2019 рр. зображено на рис. 3.

З даного рисунку можна зробити висновки про те, що протягом періоду дослідження най-

більше надходила до бюджету громади освітня субвенція: у 2017 р. у загальній сумі трансфертів це становило 36,0%, а в 2019 р. – майже 39,0%. Субвенція на формування інфраструктури в громаді становила в 2017 р. 20,0%, а в 2019 р. – лише 9,0%.

До бюджету Нижньосироватської ОТГ у 2019 р. з обласного бюджету, крім вищезазначених трансфертів, надійшли:

- субвенція на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у розмірі 40,1 тис грн;

- субвенція на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» – 122,4 тис грн;

Рис. 2. Розподіл субвенції на розвиток інфраструктури між громадами Сумщини в 2019 р., млн грн

Джерело: складено за даними [6]

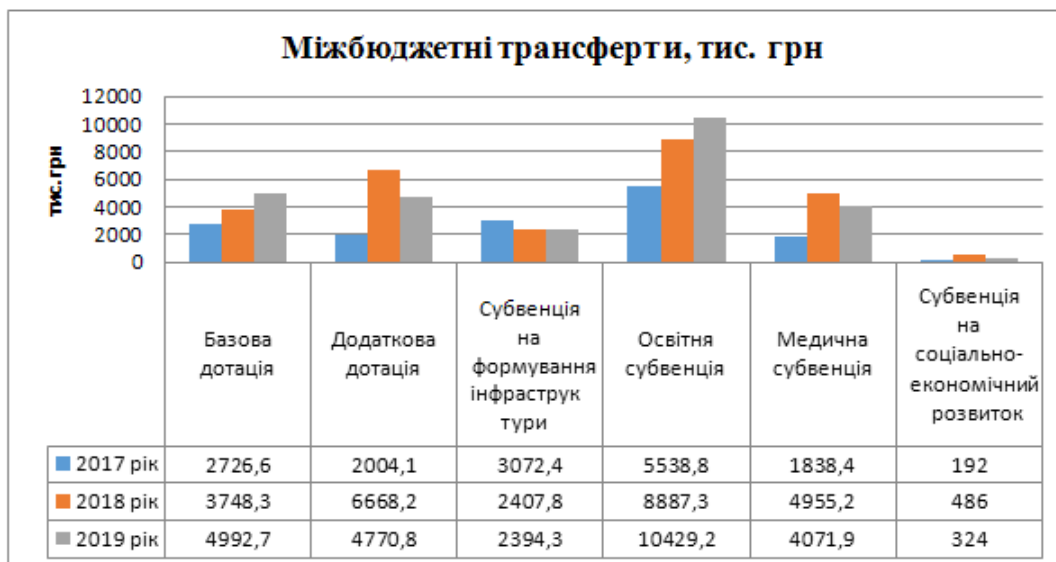

Рис. 3. Міжбюджетні трансферти бюджету Нижньосироватської ОТГ за 2017–2019 рр.

Джерело: власні розрахунки відповідно до звітності ОТГ

– субвенція на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань – 29,1 тис грн;

– інша субвенція – 1 147,4 тис грн.

Під час оцінки фінансового забезпечення громади разом з оцінкою доходної частини її бюджету необхідна й оцінка формування видатків. Повноваження видатків із бюджетів об'єднаних територіальних громад рівні з повноваженнями стосовно бюджетів міст обласного значення та районів. Планування розрахункових обсягів видатків бюджетів ОТГ відбувається окремо по кожній галузі та враховується їх пріоритетність.

Розглянемо оцінку структури видаткової частини Нижньосироватської ОТГ за 2019 р. (рис. 4).

Отже, проаналізувавши дані звітності ОТГ, можемо зробити висновок про те, що протягом досліджуваного періоду 2017–2019 рр. видаткова частина загального фонду бюджету Нижньосироватської ОТГ збільшилася на 31 972,0 тис грн. Найбільшими у структурі видатків громади є видатки на освіту – 34 502,4 тис грн (72,8%), що збільшилися відносно 2017 р. майже у три рази. Видатки на державне управління у 2019 р. становлять 5 512,1 тис грн (11,6%); видатки на охорону здоров'я – 4 997,7 тис грн (10,6%);

Рис. 4. Структура видатків загального фонду бюджету Нижньосироватської ОТГ за 2019 р., %

Джерело: власні розрахунки відповідно до звітності ОТГ

видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення – 536,5 тис грн (1,1%); видатки на культуру і мистецтво – 1 700,5 тис грн (3,6%); практично однакова сума видатків на фізичну культуру і спорт – 89,8 тис грн (0,2%) та видатків на ЖКГ – 26,4 тис грн (0,1%). Щодо трансфертів в економічну діяльність, то вони були відсутні й у 2017 р., й у 2019 р.

У 2019 р. на суму 57,0 млрд грн було проведено видатків із загального фонду бюджетів ОТГ України, при цьому середній обсяг видатків по всіх громадах із розрахунку на одного мешканця був у розмірі 6 861,8 грн.

У сучасних умовах проведення реформ децентралізації однією з найбільших проблем для об'єднаних громад залишається проблема оптимізації власних видатків. У громадах існує досить висока питома вага поточних видатків по відношенню до капітальних, особливо це стосується освіти та медицини. Для керівників ОТГ постійним залишається питання продовження роботи з оптимізації видатків: необхідність постійно переглядати структуру видатків, проводити оцінку усіх наявних можливостей скорочення питомої ваги поточних витрат для зростання капітальних та витрат розвитку. Саме останні види витрат можуть у майбутньому призвести до значної економії бюджетних коштів та розвитку громади у цілому.

Важливими також залишаються питання стратегічного управління громадою, що відображаються в їхніх перспективних планах розвитку та дадуть змогу знайти нові додаткові джерела надходжень до власного бюджету, оптимізувати видатки й ефективно розпоряджатися активами громади. Управління місцевими фінансами передбачає сьогодні не лише планування та контроль надходжень до бюджету, раціональний розподіл і використання бюджетних коштів, а й активний пошук різних форм залучення приватного капіталу для розвитку регіонів територіальних громад, урізноманітнення форм ефективного використання об'єктів комунальної власності, що сприятиме розвитку фінансової бази самоврядних територіальних громад в Україні.

Загалом подальший розвиток Нижньоси́роватської ОТГ визначений у розробленій Стратегії її розвитку до 2025 р., що полягає у вирішенні спільних проблем усіх мешканців громади та реалізації спільних завдань для її економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості території ОТГ, а також поліпшення якості життя та праці через ефективне використання як наявних фінансових ресурсів, так і пошуку інвестиційних ресурсів для розвитку більш прибуткового бізнесу громади.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Надання органам місцевого самоврядування більш широких повноважень має на меті активізацію мотиваційного чинника розширення власної фінансової бази за рахунок внутрішніх джерел та запровадження відповідних механізмів акумуляції додаткових фінансових ресурсів до місцевих бюджетів.

нансової бази за рахунок внутрішніх джерел та запровадження відповідних механізмів акумуляції додаткових фінансових ресурсів до місцевих бюджетів.

На прикладі оцінки ресурсного забезпечення Нижньоси́роватської ОТГ визначено, що збільшення обсягу фінансових ресурсів у розпорядженні органів місцевого самоврядування сприятиме формуванню більш спроможних територіальних громад, які зможуть профінансувати необхідні видатки за рахунок одержаних доходів. Проведений аналіз видаткової частини сільського бюджету Нижньоси́роватської ОТГ засвідчив, що з утворенням саме ОТГ структура видатків стає більш оптимальною та забезпечує значне задоволення потреб її мешканців. Також громада має вже самостійно вирішувати всі фінансові питання, навіть й такі, як скільки їй потрібно закладів освіти та охорони здоров'я. Проте важливим залишається питання, чи здатна громада самостійно їх фінансувати та забезпечувати. Сьогодні це можливо тільки за рахунок допомоги від державного бюджету через бюджетні трансферти, а не тільки із власних джерел і надходжень. Оскільки інфраструктура Нижньоси́роватської ОТГ є досить застарілою, без підтримки Державного фонду регіонального розвитку та залучення іноземних інвесторів ефективне функціонування самої громади ставиться під великий сумнів. У поточному році громадою розроблено Стратегію розвитку до 2025 р., яка дала змогу спрогнозувати можливі варіанти її подальшого розвитку: модернізаційний, інерційний та песимістичний. Визначено, що найбільш оптимальним варіантом її ефективного фінансового зростання та управління є модернізаційний шлях розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бюджетний кодекс України. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 20.01.2020).
2. Бондаренко Н.М. Сучасні підходи до сутності доходів і видатків бюджетних установ. *Економіка та суспільство*. 2017. № 8. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/119.pdf (дата звернення: 15.01.2020).
3. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади : практичний посібник / Н.В. Васильєва та ін. Київ, 2017. 117 с.
4. Ткачук А. Про бюджет і не тільки. Спеціально для об'єднаних територіальних громад. Київ, 2016. 76 с.
5. Юхименко Л.В. Контроль над виконанням місцевих бюджетів. 2016. URL: <http://www.minjust.gov.ua/0/54> (дата звернення: 20.02.2020).
6. Оцінка фінансових показників бюджетів ОТГ за 2019 рік. URL: <https://decentralization.gov.ua> (дата звернення: 19.03.2020).

REFERENCES:

1. Byudzhethnyy kodeks Ukrayiny (08.07.2010) [Budget Code of Ukraine]. *Ofitsiyyny sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. Avail-

- able at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (accessed 20 January 2020). (in Ukrainian)
2. Bondarenko N.M. (2017) Suchasni pidkhodi do sutnosti dokhodiv i vydatkiv byudzhetnykh ustanov [Just come to the daily income and view budgetary setting]. *Economy and suspension*, no. 8. Available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/119.pdf (accessed 15 January 2020). (in Ukrainian)
 3. Vasilieva N.V., Grinchuk N.M., Derun T.M., Kuibida V.S., Tkachuk A.F. (2017) The budget of the state and the financial care of the territorial community. A practical guide. Kyiv, p. 117. (in Ukrainian)
 4. Tkachuk A., Natalenko N. (2016) About the budget and more. Especially for united territorial communities. "Legal Status" ICC, p. 76. (in Ukrainian)
 5. Yukhimenko L.V. (2016) Control over the implementation of local budgets. Available at: <http://www.minjust.gov.ua/0/54> (accessed 20 February 2020). (in Ukrainian)
 6. Otsinka finansovykh pokaznykiv byudzhetiv OTH za 2019 rik (2019) [Estimation of financial indicators of ITC for 2019]. Available at: <https://decentralization.gov.ua> (accessed 19 March 2020). (in Ukrainian)